

Из овог документа се не може утврдити када, односно за коју годину је био плаћен одговарајући харач. Вјероватно је то било још прије почетка Морејског рата (1684 год.), а свакако прије 1688 године, када су Црногорци одлучили „да се сви скупа дигну против султанове власти и закуну се на верност Републици“, како каже Јован Томић² на основу извјештаја генералног провидура за Далмацију и Албанију, Јеролима Корнера, од 7 јула 1688 године.

Од тада, а нарочито од постављања своје посаде на Цетињу, на челу са которским племићем Иваном (Заном) Болицом-Грбичићем, млетачке власти у Котору сматрају Црногорце својим поданицима. А таквим су се унеколико у то вријеме сматрали и сами Црногорци. Одатле и објашњење што се калуђер Рафаил у цивилном спору са Збором обраћа „старијој власти“, млетачком претставнику у Котору, и што овај доноси своју надлежну одлуку, односно наређење, у циљу окончања овог грађанског спора.

Славко Мијушковић

ПОМЕН О ПРАДЈЕДУ ВЛАДИКЕ ДАНИЛА

У својој књизи Стара Црна Гора (стр. 425—33), Ердељановић је изнио генеалогiju Петровића — Његоша према породичном предању, које је забиљежио 1910—11 године. „Петровићи — Хераковићи веле — каже Ердељановић — да знају као свога најстаријег претка само калуђера Петра (закалуђерио се под старост), чији је син Шћепан, отац владике Данила. Да се је отац калуђера Петра звао Шћепан, а дед тога Шћепан опет Петар и да су Петровићи по томе Петру добили презиме, као што саопштава Медаковић“ По Ердељановићу, генеалогija Петровића, од Херака до владике Данила, иде овако: Херак — Шћепан — Лука — Шћепан — Петар — ? (непознати) — Шћепан — калуђер Петар — Шћепан — владика Данило; а по Душану Вуксану (Споменица владике Рада о прослави 1925): Петар — Стјепан — Радуле (у калуђерству Петар) — Шћепан — владика Данило.

У Судско-нотарским списима которским из 1596 године помиње се Стијепо Петра Калуђерова, из Његуша. Као што се види, овдје није ријеч о Шћепцу Калуђерову (сину калуђера Петра), оцу владике Данила, који се у которским изворима помиње 1677 (Историски записи за 1953, стр. 520), а у млетачким 1693 године (Ердељановић, 426), него је ријеч, нема сумње, о оцу калуђера Петра (Радула), о сину Петра Хераковића, по којему су Петровићи добили своје презиме. По времену његова живота то се поклапа са породичним предањем;

² Црна Гора за Морејског рата, Београд 1907, стр. 119.

односно, то одговара генеалогички коју је извео Вуксан, а из генеалогичке коју је извео Ердѣљановић отпао би непознати син Петра Шћепанова. Из овога документа сазнаје се први пут да је међу директним прецима владике Данила био још један калуђер, и то отац родоначелника Петра. Према томе, овај Стијепо (Стјепан, Шћепан), који се помиње 1596, прадед је владике Данила, кнеза Рада из „Горског вијенца“, Петра и Дамјана (прадједа Његошева).

Из пријаве Михаила Болице, которског властелина, коју је поднио суду 1 августа 1596, сазнајемо ово. Халум војвода, син Синана Ђаруше из Подгорице (*Siaruse da Podgorizza*), продао је на которском тржишту свога коња за јахање. Купио га је которски провидур за 80 талијера; дао је 56 талијера у новцу и 12 лаката бијеле и жуте свиле, лакат по 2 талијера. Прије подмире, коњ је испробан од вјештог јахача. Једна нога навукла је малу сумњу. Јахач је тврдио да је то усљед слабог поткова. Провидур је тражио да му се коњ остави за два мјесеца на пробу. Халум војвода није пристао. Провидуру је јемчио Михаило Болица, јер су њему за Халума јемчили њихови заједнички познаници из Његуша: Томаш Раославчев, Стијепо Петра Калуђерова, Вучета Рајича Богданова и Перош Јуришчев (*Thomas Raoslavcev, Stiepo Petra Callugerova, Vuceta Raiccia Bogdanova et Peros Juriscev, tutti quattro da Gnegusi*). Они су се обавезали Болици: да ће му вратити новац који је провидур дао за коња, ако коњ током 40 дана покаже какву ману. Послије осам дана показало се да коњ храмље на једну ногу. Болица је тражио од Стијепе Петра Калуђерова да са својим друговима испуни дату обавезу јемаца и да води коња. Стијепо није коња примио. Болица је затим преко судског огласивача позвао Пероша. Пошто су се Његуши оглушили, обманути свакако од Халума војводе, Болица је ствар предао суду. Суд је саслушао свједоке на које се Болица позвао. Њихови искази у свему се слажу са доказима Болице, у погледу погодбе, јемства и Боличина разговара са Стијепом Петра Калуђерова (LXIX, 1063—74). — До саслушавања странака и суђења није дошло. Изгледа, све је међусобно уређено.

Вучета Рајича Богданова, који се овдје помиње, свакако је из породице Богдановића, која је дала низ кнежева. Њихов је предак Пунош, који се доселио у Његуше прије Херака. Он је удао границу између Његуша и Которске општине, пошто су Млечки завладали Котором (1420). Родоначелник братства је кнез Богдан (Ердѣљановић, 366—8); његов син Рајич и унук Никола били су такође кнежеви. Овај Вучета, судруг Стијепе Петра Калуђерова, брат је поменутог кнеза Николе Рајича Богданова, који је — према Маријану Болици — био његушки кнез 1614 године. Једнога Стијепе Петрова из Његуша сусретамо у которским писаним споменицима више пута од 1594—1611. Нијесмо сигурни да су он и Стијепе Петра Калуђерова иста личност. И он

је куповао чоху код Михаила Болице, као и многи други Његуши, међу којима је доста истоимених.

На основу овог документа може се закључити: да је Стијепо Петра Калуђерова био добро познат у Котору, којим су владали Млечићи, и у Подгорици, чврсто држаној од Турака, који су већ били изгубили стварну власт над плећенима старе Црне Горе.

Р. К.

ДА ЛИ ЈЕ ОДРЖАН САБОР У МАНАСТИРУ МОРАЧИ 1648 ГОДИНЕ

Из докумената ватиканског архива Конгрегације за пропаганду вјере позната су нам два сабора, која су наводно одржана у манастиру Морачи у XVII вијеку, један 1648 а други 1653 године. У тзв. морачки сабор, који је наводно одржан 1 децембра 1653 године, а не 1654 како је означено на самом документу, посумњао је већ у своје вријеме Никодим Милаш, који је изразио мишљење да је тај сабор исконструисао малоруски унијатски мисионар Павлин Демски. О томе Милаш пише: „Наишао је тај Павлин на оног владику авануриста, кога му обећањима није било тешко сломити, и од њега измаио му печат; нашао је два три безначајна, а по свој прилици и неписмена калуђера, и од њих измаио печат манастира Мораче, и тада саставио у својој глави некакав сабор, и у име тог измишљеног сабора сам саставио за папу саборску посланицу, коју су имали тобоже да понесу у Рим два морачка калуђера, а коју је међутијем сам он понио.“¹

Милашеве доказе није успио да обеснажи Јанко Шимрак, који је покушао јевтиним фразама да прикаже како је Милаш хтио да „разним доскочицама докаже апокрифност и фалсификат ове посланице“.² Мишљење Милашево усвојио је и Јован Радонић, који такође потврђује да је поменути мисионар Павлин Демски „саставио акт морачког синода, набавио од некуд печат „ариљског“ митрополита Јефтимија, а можда га је и фалсификовао“, те да тога „морачкога сабора, дакле, у истину није било, нити је на њему председавао митрополит Јефтимије“.³ Поред тога је Радонић привео као доказ да тзв. морачки сабор 1653 године није одржан, а његови списи да су фалсификати још и тврђење апостолског мисионара Доминика Бубића, наслједника Павлина Демског, у реферату Конгрегацији 1657 године. Из

¹ Н. М(илаш), Св. Василије Острошки, Дубровник 1913, стр. 35.

² Ј. Шимрак, Василије Јовановић (Острошки) према папама: Александру VII. и Клементу X., *Нова ревија (Макарска)*, X/1931, бр. 3—4, стр. 182.

³ Ј. Радонић, Римска курија и јужнословенске земље од XVI до XIX века, Београд 1950, стр. 320.